

Tác động của việc Anh rời EU đối với ngành gỗ Việt Nam

Bản tin đánh việc Anh rời khỏi Liên minh Châu Âu (EU) sẽ có thể ảnh hưởng thế nào đến chính sách thương mại với các nước trong khối EU nói chung, đến các quy chế như EUTR, Chương trình FLEGT, Hiệp định VPA và đến ngành chế biến gỗ của Việt Nam nói riêng.

1. Tiến trình nước Anh rời EU

Ngày 23 tháng 6 vừa qua 52% trong tổng số 70% người dân nước Anh đã bỏ phiếu ủng hộ cho việc Anh rời khỏi EU (so với 48% số người đi bỏ phiếu bỏ ủng hộ việc Anh ở lại EU). Sự kiện 'Brexit' (Britain exit the EU) này đã gây chấn động không phải chỉ trong nước Anh, giữa nước Anh và các nước thành viên trong khối EU, mà còn tác động trực tiếp đến nhiều quốc gia có mối quan hệ thương mại và chính trị với nước Anh.

Theo Hiệp ước Lisbon (2007) để rời EU Chính phủ Anh cần yêu cầu khởi động tiến trình đàm phán với EU, theo đó các quy định và chính sách có liên quan đến kinh tế, chính trị, thương mại, dịch vụ... giữa Anh và EU sẽ được điều chỉnh hoặc thay đổi. Tiến trình đàm phán này sẽ diễn ra trong khoảng thời gian là 2 năm, tính từ thời điểm tiến trình bắt đầu được khởi động. Tuy nhiên trước khi tiến trình đàm phán này bắt đầu, Quốc hội Anh cần phê chuẩn việc Anh chính thức xin ra khỏi khối EU. Tại thời điểm này (tháng 7 năm 2016) việc này vẫn chưa diễn ra. Chỉ sau khi có sự phê chuẩn của Quốc hội Anh thì Chính phủ Anh mới có thể đề nghị EU khởi động tiến trình đàm phán.

Trong thời gian hai năm đàm phán toàn bộ những chính sách, quy định và phát luật hiện đang được áp dụng chung trong khối EU bao gồm cả nước Anh hoàn toàn không có gì thay đổi. Nói cách khác cho đến thời điểm này Anh chưa rời khỏi khối EU.

Trong trường hợp Quốc hội Anh phê duyệt việc Anh rời EU, và Chính phủ Anh chính thức khởi động quá trình đàm phán hai năm với EU thì kết quả của việc đàm phán sẽ có thể diễn ra theo các kịch bản nào?

2. Hai kịch bản về kết quả đàm phán giữa Anh và EU

Đánh giá của tác giả Kerstin Canby và Jade Saunders của Tổ chức Forest Trends cho thấy kết quả của tiến trình đàm phán giữa Anh và EU có thể là một trong hai kịch bản sau đây¹:

- **Kịch bản một:** Nước Anh sẽ độc lập hoàn toàn khỏi EU. Theo kịch bản này, Anh sẽ trở thành nước có mối quan hệ với các nước còn lại trong khối EU giống như Thụy Sĩ hoặc Canada hiện nay. Theo kịch bản này, để được hưởng các ưu đãi bao gồm cả về mặt thuế quan về xuất nhập khẩu hàng hóa và dịch vụ với các nước trong khối EU, Anh sẽ phải tuân thủ toàn bộ các yêu cầu và quy định do EU đặt ra. Tác giả Canby và Saunders nhận định rằng kịch bản này sẽ khó xảy ra, bởi hiện GDP của nước Anh phụ thuộc rất nhiều vào

¹ http://www.forest-trends.org/documents/files/doc_5283.pdf

xuất khẩu hàng hóa sang các nước trong khối EU và Anh không muốn mất đi các lợi ích này trong tương lai.

- **Kịch bản hai:** Anh trở thành thành viên của khối Kinh tế Châu Âu (Membership of European Economic Area - EEA). Theo kịch bản này, mối quan hệ giữa Anh và EU sẽ giống như mối quan hệ giữa các nước như Na Uy, Ireland, Lichtenstein với EU hiện nay. Nếu Anh trở thành thành viên của khối EEA, trong tương lai Anh sẽ được hưởng toàn bộ những ưu đãi về mặt tiếp cận thị trường với toàn khối EU trong thương mại và dịch vụ với các nước thành viên EU giống như hiện nay. Đổi lại, Anh sẽ phải tuân thủ và hiện thực hóa các chính sách của khối EU, bao gồm cả chính sách có liên quan đến việc di dân tự do giữa các nước trong khối EU. Bên cạnh đó Anh cũng cần thực hiện nghĩa vụ đóng góp ngân sách cho EU. Mức đóng góp này sẽ lớn hơn rất nhiều so với mức đóng góp hiện nay, khi Anh vẫn còn là một thành viên của EU.

Cho đến nay không ai có thể biết chắc chắn về kết quả của đàm phán sẽ diễn ra trong tương lai. Kết quả sẽ là **kịch bản một** hay **kịch bản hai** không chỉ đơn thuần phụ thuộc vào tiến trình đàm phán giữa Anh và EU mà còn phụ thuộc vào tình hình chính trị của Anh, đặc biệt là mối quan hệ giữa các đảng phái chính trị trong nước, và quan hệ giữa Quốc hội và chính phủ. Nếu nước Anh chính thức rời EU trong tương lai, với kết quả là kịch bản một hoặc kịch bản hai, tác động của việc này đến nền kinh tế của Anh và mối quan hệ thương mại giữa Anh và các nước trong khối sẽ như thế nào?

3. Tác động của Brexit đến thương mại gỗ giữa Anh với các nước trong khối EU trong tương lai

Việc người dân Anh bỏ phiếu rời EU đã và đang tác động trực tiếp đến nền kinh tế của Anh nói riêng và toàn cầu nói chung. Giá trị của đồng Bảng Anh xuống thấp mức kỷ lục trong vòng 31 năm gần đây; mất giá của thị trường chứng khoán với kết quả là hàng nghìn tỉ USD đã biến mất khỏi thị trường; cổ phiếu của ngân hàng Lloyds và Royal Bank of Scotland (các ngân hàng tập trung vào thị trường nội địa của Anh) đã giảm giá khoảng 30%; các ngân hàng khác như BNP Paribas, Deutsche Bank và mất khoảng trên 20% về giá trị; ngân hàng UniCredit của Ý mất trên 30%.² Theo đánh giá của Tạp chí Economist, việc Anh rời khỏi EU có thể sẽ làm Luân Đôn, hiện là một trung tâm tài chính của Châu Âu mất đi các lợi thế của mình³. Đây mới chỉ là những tác động trực tiếp trong ngắn hạn. Tuy nhiên những tác động này có thể kéo dài trở thành trung hạn thậm chí là dài hạn và điều này dẫn đến hệ lụy là suy thoái kinh tế không phải là chỉ riêng trong nước Anh mà còn ảnh hưởng đến nhiều quốc gia khác, đặc biệt là các quốc gia trong khối EU.

Theo đánh giá của Tổ chức Gỗ Nhiệt đới Quốc tế (ITTO)⁴, Anh có vai trò quan trọng trong khối EU, là một trong 3 quốc gia lớn nhất trong EU, cả trên phương diện dân số, tổng GDP và đầu tư nước ngoài. Trong EU, Anh là quốc gia nhập khẩu các sản phẩm gỗ nhiệt đới nhiều nhất. Năm 2015 giá trị nhập khẩu các sản phẩm gỗ từ các nước nhiệt đới vào Anh lên tới 960 triệu Euro, chiếm khoảng 25% trong tổng giá trị nhập khẩu sản phẩm gỗ từ các nước nhiệt đới vào khối EU. Giá trị nhập khẩu đồ gỗ vào Anh vượt xa so với giá trị nhập khẩu vào Pháp – quốc gia có kim ngạch nhập khẩu lớn thứ 2 trong khối EU. Khác với các quốc gia trong EU, với giá trị nhập khẩu các sản phẩm gỗ từ các nước nhiệt đới chững lại hoặc giảm, nhập khẩu các sản phẩm gỗ nhiệt đới vào Anh vẫn tiếp tục gia tăng. Điều này thể hiện sự mở rộng của thị trường trong việc tiêu thụ các sản phẩm gỗ tại Anh.

Brexit sẽ tác động trực tiếp đến mối quan hệ thương mại giữa Anh và các nước thành viên trong khối EU, cũng như giữa các nước trong EU và các nước có mối quan hệ thương mại với EU. Cũng theo ITTO, sự mất giá của đồng Bảng Anh, cộng với sự giảm sút của thị trường chứng khoán đã làm tụt giảm khoảng 30% về giá trị cổ phiếu của ngành xây dựng nhà tại Anh. Đánh giá của Liên đoàn Thương mại

² <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21701509-britains-vote-quit-means-uncertain-future-financial-capital>

³ <http://www.economist.com/news/business-and-finance/21701351-britains-decision-leave-eu-met-shock-and-uncertainty-financial>

⁴ https://itto-d2.r-cms.jp/files/user/mis/MIS_16-30June_2016.pdf

Gỗ của Anh (TFF) cũng cho thấy Brexit sẽ tác động trực tiếp đến ngành xây dựng nhà, làm tăng khoảng 10-12% chi phí trong xây dựng. Điều này sẽ dẫn đến việc dừng thực hiện các dự án xây dựng trong tương lai.⁵ ITTO đánh giá những thay đổi này sẽ làm giảm sức mua đối với các sản phẩm hàng hóa và dịch vụ, bao gồm cả các sản phẩm gỗ từ các nước nhiệt đới, không phải chỉ riêng ở Anh mà có thể ở cả các quốc gia khác trong EU.

Cũng theo Tổ chức ITTO, trong EU các quốc gia Ireland, Hà Lan và Bỉ là các quốc gia nằm trong khối đồng tiền chung châu Âu sẽ phải chịu ảnh hưởng nặng nề nhất bởi Brexit. Thậm chí đối với nền kinh tế lớn nhất EU là Đức, quốc gia được dự đoán có tốc độ phát triển kinh tế năng động trong tương lai, việc Anh rời EU sẽ tác động trực tiếp một cách tiêu cực đến tốc độ phát triển kinh tế của quốc gia lớn nhất EU này.⁶

Tuy nhiên, quy mô của việc sụt giảm kinh tế tại Anh và các nước EU nói chung trong tương lai phụ thuộc vào tiến trình đàm phán giữa Anh và EU trong thời gian tới. Bên cạnh đó, quy mô này cũng phụ thuộc vào việc liệu trong tương lai Chính phủ Anh và EU có đưa ra các biện pháp và chính sách can thiệp, nhằm hạn chế các tác động tiêu cực của Brexit tới nền kinh tế của họ hay không. Việc Anh quyết định rời EU sẽ tác động như thế nào đến các quy định có liên quan trực tiếp đến thương mại gỗ như EUTR (Quy định Gỗ của EU), FLEGT VPA (Hiệp định Đối tác Tự nguyện trong khuôn khổ Chương trình Thực thi Luật Lâm nghiệp, Quản trị rừng và Thương mại Lâm sản) giữa Anh, các nước trong khối EU, và các nước khác trong tương lai?

4. Tác động của Brexit đến EUTR, FLEGT và các quy định khác trong tương lai

Như đã đề cập ở Phần 2, trong giai đoạn 2 năm đàm phán giữa Anh và EU sẽ không có bất cứ thay đổi nào về các quy định và chính sách của Anh có liên quan đến thương mại hàng hóa và dịch vụ giữa Anh và các nước trong khối EU, cũng như giữa Anh và các nước khác.

Khi đàm phán kết thúc, nếu Anh quyết định rời EU nhưng vẫn muốn duy trì mối quan hệ thương mại với các nước trong khối EU như hiện nay (một thị trường cho cả khối EU) thì bắt buộc Anh phải áp dụng các quy định và chính sách về môi trường giống như các thành viên thuộc khối khu vực kinh tế Châu Âu chung (EEA), như hiện Na Uy đang áp dụng. Theo đánh giá của các tác giả Canby và Saunders, điều này có nghĩa rằng Anh sẽ lựa chọn phương án tiếp tục áp dụng EUTR đối với các sản phẩm gỗ nhiệt đới nhập khẩu từ các quốc gia khác và Chính phủ Anh sẽ không thay đổi chính sách cấm nhập khẩu các sản phẩm gỗ bất hợp pháp vào quốc gia này.

Cũng theo tác giả Canby và Saunders, khả năng Anh rời khỏi EU hoàn toàn và không áp dụng EUTR là rất nhỏ. Tuy nhiên nếu điều này xảy ra Anh sẽ phải đưa ra những tiêu chuẩn khác áp dụng cho việc nhập khẩu các sản phẩm gỗ từ các nước nhiệt đới. Tuy nhiên điều này sẽ không xảy ra trước năm 2018, khi Anh và EU còn chưa hoàn tất tiến trình đàm phán. Trong tương lai, nếu Anh quyết định rời EU và không áp dụng EUTR, Anh sẽ không có tiếng nói trong việc thực hiện và sửa đổi EUTR. Thêm vào đó, Anh sẽ phải áp dụng toàn bộ các yêu cầu của EU, bao gồm cả những quy định tương đương với EUTR nếu Anh muốn duy trì tiếp cận thị trường với toàn khối EU như hiện nay.

Từ trước đến nay trong khối EU Anh vẫn là quốc gia tiên phong trong việc thực hiện EUTR, cũng như trong đàm phán FLEGT VPA với các nước xuất khẩu gỗ vào EU. Liên đoàn Thương mại Gỗ của Anh (TFF) đã đưa ra nhận định rằng Chính phủ Anh sẽ tiếp tục áp dụng EUTR, bởi đây là quy định dựa trên nguyên tắc giảm rủi ro hiệu quả đối với các sản phẩm gỗ nhiệt đới được nhập khẩu vào nước này⁷. Bên cạnh đó, đến nay Chính phủ Anh đã có những hỗ trợ về tài chính và kỹ thuật rất lớn cho một số quốc gia đàm phán VPA với EU, do vậy trong tương lai có thể Anh sẽ lựa chọn mô hình giống như Na

⁵ http://www.flegt.org/news/content/viewItem/ttf-reaction-to-eu-aftermath-market-volatility-and-continued-support-for-eutr/30-06-2016/9?utm_source=Apsis%20newsletter&utm_medium=email

⁶ <http://www.businessinsider.com.au/diw-london-analysis-on-brexit-effect-on-german-economy-2016-6?r=UK&IR=T>

⁷ http://www.flegt.org/news/content/viewItem/ttf-reaction-to-eu-aftermath-market-volatility-and-continued-support-for-eutr/30-06-2016/9?utm_source=Apsis%20newsletter&utm_medium=email

Uy trong mối quan hệ với EU, và có thể sẽ đóng vai trò như một quan sát viên trong các cuộc họp của Ủy ban FLEGT của EU (Canby và Saunder 2016).

Đánh giá của ITTO cũng cho thấy rằng Brexit có thể dẫn tới việc suy giảm thương mại giữa Anh và các nước trong khối EU. Tuy nhiên sự suy giảm này không có liên quan nhiều đến vấn đề về thuế, bởi Anh và các nước thành viên EU đều đã tham gia tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) theo đó mức thuế được áp dụng đối với các loại hàng hóa được giao dịch giữa Anh và các nước thành viên trong khối EU đã ở mức rất thấp.

5. Tác động của Brexit tới ngành chế biến gỗ của Việt Nam

Việt Nam là một trong ba quốc gia có kim ngạch xuất khẩu các sản phẩm gỗ xuất khẩu nhiều nhất vào Anh (cùng với Indonesia và Malaysia). Trong khối EU, Anh là thị trường lớn nhất nhập khẩu các sản phẩm gỗ của Việt Nam. Số liệu thống kê của Tổng cục Hải quan Việt Nam cho thấy kim ngạch xuất khẩu hàng năm của Việt Nam vào Anh chiếm khoảng 35-36% trong tổng kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam vào EU. Các con số về kim ngạch xuất khẩu các sản phẩm gỗ của Việt Nam vào Anh và các nước còn lại thuộc khối EU giai đoạn 2012-2015 được chỉ ra ở Bảng 1. Thông tin từ Bảng 1 cho thấy kim ngạch xuất khẩu sản phẩm gỗ của Việt Nam vào Anh liên tục tăng. Hình 1 chỉ ra mức độ thay đổi về kim ngạch theo thời gian.

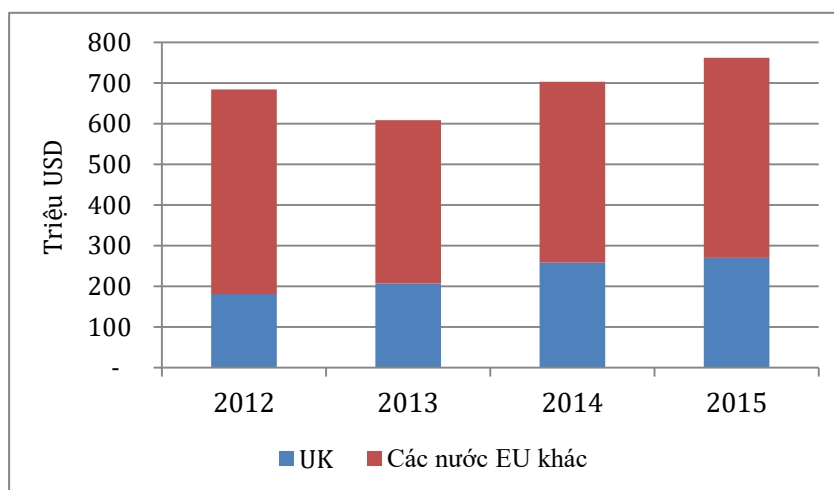
Sự kiện Brexit gây mất giá đồng Bảng Anh và tác động tiêu cực đến thị trường tài chính của Anh cũng như tại các nước khác trong khu vực EU. Giảm sức mua từ Anh, bao gồm sự sụt giảm nhu cầu trong ngành công nghiệp xây dựng nhà cửa tại Anh sẽ có tác động trực tiếp đến ngành gỗ của Việt Nam. Trong tương lai sản phẩm gỗ nhập khẩu từ Việt Nam vào Anh sẽ giảm.

Bảng 1. Kim ngạch xuất khẩu sản phẩm gỗ của Việt Nam vào Anh và các nước trong khối EU

Năm	Kim ngạch xuất khẩu sang Anh (Triệu USD)	Kim ngạch xuất khẩu sang các nước EU khác (Triệu USD)	Tỉ trọng (%)
2012	180,6	503,7	26,4
2013	207,1	401,3	34,0
2014	257,9	445,0	36,7
2015	269,9	491,7	35,4

Nguồn: Tổng hợp từ số liệu thống kê XNK của Tổng cục Hải quan

Hình 1. Thay đổi kim ngạch xuất khẩu sản phẩm gỗ của Việt Nam vào Anh và các nước EU

Nguồn: Tổng hợp từ số liệu thống kê XNK của Tổng cục Hải quan

Đồng Bảng Anh mất giá so với đồng USD và đồng Euro, điều này gây tác động tiêu cực đến giá xuất khẩu đồ gỗ của Việt Nam. Sụt giảm về giá trị cổ phiếu của ngân hàng sẽ làm hạn chế việc cho vay tiêu dùng tại Anh và có thể sẽ tác động đến các nước khác trong khối EU và điều này làm giảm nhu cầu tiêu dùng tại các quốc gia này. Bên cạnh đó, tình hình hiện tại gây tác động tiêu cực đến tâm lý mua sắm của người tiêu dùng tại Anh và các quốc gia trong EU, dẫn tới sự hạn chế trong chi tiêu của người dân. Việc giảm giá trị của đồng Bảng Anh có thể làm cho các công ty bán lẻ của Anh bị ảnh hưởng nặng nề nhất, bởi đa số họ mua hàng từ Châu Á và thanh toán bằng đồng USD. Giảm giá đồng Bảng làm cho các chi phí mua và nhập khẩu hàng của các doanh nghiệp Anh tăng cao.

Đến nay các con số dự đoán về mức độ suy thoái kinh tế của Anh trong thời gian tới vẫn chưa chắc chắn. Vẫn còn quá nhiều các yếu tố mà chúng ta chưa biết có thể tác động đến sự phát triển kinh tế của Anh. Nói cách khác hiện chưa thể đánh giá được sự sụt giảm trong việc nhập khẩu các sản phẩm gỗ từ Việt Nam vào Anh. Tác giả Canby và Saunders cho rằng Ngân hàng Trung ương Anh sẽ can thiệp trong trường hợp suy thoái ở mức gây rủi ro cho nền kinh tế. tại quốc gia này Điều này càng làm cho các dự đoán về mức độ suy giảm nhu cầu tiêu dùng của Anh do Brexit mang lại trở nên khó khăn hơn.

Việt Nam và EU đang đàm phán FLEGT VPA, vậy Brexit có ảnh hưởng đến tiến trình và kết quả đàm phán FLEGT VPA hay không? Như trên đã đề cập, trong thời gian 2 năm khi Anh thực hiện đàm phán với EU về các bước để Anh rời EU, các quy định và chính sách của Anh và EU sẽ không có bất kỳ thay đổi nào. Trong cuộc họp báo công bố kết quả đàm phán của phiên trong tháng 4 vừa qua giữa Việt Nam và EU, hai bên đã cam kết thống nhất về lộ trình kí kết VPA dự kiến vào cuối năm 2016. Như vậy, việc Anh rời EU hoàn toàn không có ảnh hưởng đến kết quả đàm phán FLEGT VPA giữa Việt Nam và EU.

Tuy nhiên trong tương lai các sản phẩm gỗ của Việt Nam được xuất khẩu vào Anh có thể có những thay đổi. Thay đổi như thế nào phụ thuộc vào kết quả của việc đàm phán giữa Anh và EU như đã chỉ ra trong phần 1. Tác giả Kerstin và Saunders (2016) cho rằng trong cả 2 kịch bản, gỗ có chứng chỉ FLEGT không mặc nhận được Anh chấp nhận. Tuy nhiên, từ trước đến nay Anh luôn là nước có vai trò rất tích cực trong đàm phán FLEGT VPA, do vậy Anh sẽ không dễ dàng từ bỏ vai trò tích cực của mình. Bên cạnh đó, khung chính sách hiện nay của Anh có liên quan đến mua sắm công đã có cơ chế chấp nhận gỗ có chứng chỉ FLEGT.

Tác giả xin cảm ơn Kerstin Canby và Jade Saunders của Tổ chức Forest Trends vì những thông tin trao đổi. Cảm ơn ông Trần Lê Huy, Hiệp hội Gỗ Bình Định đã góp ý cho bản thảo của Bản tin này. Bản tin được hoàn thành thông qua Chương trình Quản trị rừng, Thị trường và Biến đổi khí hậu (FGMC) do DFID tài trợ. Bản tin được biên soạn bởi Tô Xuân Phúc, chuyên gia phân tích chính sách của Forest Trends. Bản tin phản ánh quan điểm của tác giả.

6. Kết luận

Hiện tại còn rất nhiều điều chưa rõ ràng và chưa chắc chắn về việc Anh sẽ rời EU như thế nào, và về các tác động của Brexit đối với các chính sách của Anh nói riêng và mối quan hệ thương mại giữa Anh và các nước trong khối EU cũng như các nước khác nói chung. Các doanh nghiệp xuất khẩu của Việt Nam cần cập nhật thông tin và cần có những giải pháp ứng phó với các kịch bản thị trường. Trong tương lai Chính phủ Anh có thể sẽ có những thay đổi về thuế. Có thể còn có những biến động về tỉ giá, thay đổi về thủ tục và phí hải quan, cũng như các thay đổi quy định và các tiêu chuẩn hiện đang được EU áp dụng.

Tài liệu tham khảo

BusinessInsider. This is how catastrophic Brexit could be for Germany. 15 June 2016. <http://www.businessinsider.com.au/diw-london-analysis-on-brexit-effect-on-german-economy-2016-6?r=UK&IR=T>

Canby, K và J. Saunders. Brexit, FLEGT and the Timber Trade. Forest Trends, Information Brief, 2016. http://www.forest-trends.org/documents/files/doc_5283.pdf

International Tropical Timber Organization. Tropical Timber Market Report, Vol 20 (12), 16-30 June 2016. https://itto-d2.r-cms.jp/files/user/mis/MIS_16-30June_2016.pdf

The Economist. Brexit and the City of London: From folly to fragmentation. July 2, 2016. <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21701509-britains-vote-quit-means-uncertain-future-financial-capital>

The Economist. Financial institutions weigh their options after Brexit. June 26, 2016. <http://www.economist.com/news/business-and-finance/21701351-britains-decision-leave-eu-met-shock-and-uncertainty-financial>

Tropical Timber Federation. TTF reaction to EU aftermath: market volatility and continued support for EUTR, 30 June 2016. http://www.flegt.org/news/content/viewItem/ttf-reaction-to-eu-aftermath-market-volatility-and-continued-support-for-eutr/30-06-2016/9?utm_source=Apsis%20newsletter&utm_medium=email